

nata vel divinâ virtute ad repræsentanda supernaturalia mysteria, vel naturali. De quibus jam dictum est
Quæst. 1.

DISPUTATIO XXIV.

*De Cognitione, Productione, Custodiâ & Locutione
Angelorum.*

QUÆSTIO I.

*Quomodo Angelus seipsum Deum & Angelos
cognoscat?*

Suppono 1. Angelos esse substantias intellectivas: cum sint substantiæ immateriales, substantiæ autem immateriales sunt intellectivæ: possunt enim formas aliarum rerum in esse intellectivo recipere, quod non potest res materialis; cum materia sit limitativa formæ, & impediatur, ne forma alterius rei recipiatur, ideoque quo substantia est magis immaterialis, eò magis est intellectiva.

Suppono 2. Intelligere Angelorum distingui realiter à substantiâ Angeli, Angelus enim non potest esse sua ultima actualitas in ordine operativo, aliàs foret actus purus, quod repugnat creaturæ, cui essentialiter est habere aliquid admixtum potentialitatis.

Suppono 3. Angelum cognoscere se & alia à se, hæc enim est differentia inter esse & intelligere, quod esse fit determinatum ad certum genus & speciem, intellectus autem quandam habet infinitatem, & in tot speciebus intellectio potest dividi, quot sunt objecta intelligibilia: cum intellectus per intellectionem transformetur quasi in rem intellectam; intelligibilia autem sunt syncategorematicè infinita: quia verum est convertibile cum omni ente possibili; unde Angelus potest cognoscere se & alia à se; quo supposito quæritur: quo medio se & alia à se cognoscat?

DICO I. Unicuique Angelo impressa est ratio suae speciei secundum esse naturale & intellectuale simul ita scilicet, quod in natura sua speciei subsisteret, & per eam se intelligeret, aliarum verò naturarum tam spiritualium quam corporalium rationes sunt ei impressae secundum esse intellectuale tantum, ut videlicet per huiusmodi species impressas tam Creaturas corporales quam spirituales cognosceret. S. Th. hic Q. 56. a. 2. O. Sive Angelus cognoscit se per suam essentiam ut speciem impressam, non verò expressam. Alias Creaturas etiam Angelos per species essentiae suae superadditas.

Prima Pars explicatur & probatur: non est necessaria species impressa accidentaliter substantiae superaddita, sed tantum expressa, quā Angelus cognoscat se ipsum, est enim seipso intelligibilis: ad quod tres conditiones requiruntur. Primò. Objectum debet uniri intellectui illique fieri praesens. Secundò. Objectum debet esse immateriale: nam quidquid recipitur ad modum recipientis recipitur. Tertiò. Debet esse proportionatum intellectui; ideò enim Deus, licet nobis semper praesentissimus, non tamen naturaliter videtur; quia est objectum excedens & improporionatum; atqui substantia Angeli habet triplicem illam conditionem objecti cognoscibilis absque ullâ specie impressâ superadditâ: est enim intellectui Angelico intimè praesens & unita, siquidem in illâ intellectus physicè fundatur: est etiam immaterialis & omninò proportionata; ergo non requirit speciem impressam essentiae suae superadditam. Attamen Angelus ad cognitionem sui ipsius requirit speciem expressam intellectui Angelico accidentaliter superadditam: quia esse speciei expressae est repraesentare objectum in actu intellectum; sed esse intellectum actu Angelo est accidentale: si enim esse intellectum esset Angelo substantiale, Angelus esset suum

suum intelligere & actus purus; unde latum est discrimen inter cognitionem, quâ beati vident essentiam divinam & cognitionem, quâ Angeli cognoscunt suam substantiam; beati quippe non producant verbum; quia licet essentia divina non denominetur intellecta à beatis ab æterno, tamen ratione suæ purissimæ immaterialitatis & ultimæ actualitatis tam in esse entitativo quam intelligibili gerit vices verbi; at verò substantia Angeli non est actus purus, ideò non potest sibi identificare rationem verbi, sicut non potest sibi identificare rationem intellectiois.

Secunda Pars probatur; ad hoc: ut Angelus cognoscat objecta à se distincta, debent illa intrâ intellectum Angelicum fieri intentionaliter præsentia, idque per seipsa vel per essentiam Angeli, vel per species intellectui Angelico superadditas; atqui objecta ab Angelo distincta non fiunt intellectui Angelico præsentia per seipsa: nullum enim objectum præter Deum intellectui Angelico illabi, eique in esse intensionali uniri potest; non etiam fiunt præsentia per ipsam substantiam Angeli; ut enim substantia Angeli objecta à se distincta per modum imaginis repræsentaret, deberet illa in se continere, quemadmodum ideò divina essentia alia à se per modum ideæ repræsentat, quia illa eminenter in se continet; essentia autem Angeli alia à se nec eminenter nec formaliter continet; quia non nisi ens primum & illimitatum quascunque rerum differentias in se continet; ergo intellectus Angelicus res à se distinctas per species superadditas cognoscere potest.

Si dicas; quod substantia radicaliter intellectiva omnis entis non possit comprehensivè cognosci, nisi cognoscatur omne ens tanquam terminus suæ intellectualitatis, Angelus verò per suam substantiam absque speciebus superadditis comprehendit suam substantiam,

quæ est radicaliter intellectiva omnis entis, consequenter per suam substantiam absque speciebus cognoscet omne ens. Contra est: ut substantia radicaliter intellectiva omnis entis comprehensivè cognoscatur, non est necesse, ut cognoscatur omne ens distinctè & in particulari, sed sufficit, quod cognoscatur omne ens contusè sub communi ratione entis & cognoscibilis.

Obj. I. Nulla substantia creata potest habere rationem formæ inhærentis; atqui si substantia Angeli haberet rationem speciei intelligibilis, haberet rationem formæ inhærentis; nam species debet inhærere intellectui: cum debeat informare intellectum; si igitur essentia Angeli habeat rationem speciei intelligibilis, simul in genere causæ formalis actuaret intellectum: quia esset species intelligibilis actuans intellectum, illum constituens in actu primo proximo ad intelligendum, & actuaretur ab intellectu in eodem genere causæ: quia forma accidentalis actuat subjectum, cui inhæret, proprietas actuat essentiam, à quâ dimanat.

Res. Distinguendo probat. mi. Species debet inhærere intellectui, quando est accidens superadditum. Quando est ipsa substantia intelligentis N. Species enim ex suâ naturâ non exigit inhærere intellectui, sed petit tantum uniri intellectui per modum objecti intelligibilis, ideoque ad rationem speciei intelligibilis planè per accidens se habet, quod sit accidens vel substantia; quia formale munus speciei est reddere objectum unitum & præsens intellectui in esse intentionali, ad quod munus exercendum per accidens se habet, quod entitas speciei sit accidens vel substantia, modo intelligibiliter uniatur objectum intellectui, adeoque substantia Angeli, cum id faciat respectu intellectûs Angelici, gerit munus speciei; & sicut substantia Angeli in esse naturali actuatur ab intellectu Angelico, qui est proprie-

DE COGN. PROD. CUST. & LOCUT. ANG. 387
prietas ab essentiâ dimanans, sic in esse intelligibili
essentia actuat intellectum.

Obj. 2. Nulla substantia potest esse immediatè opera-
tiva; atqui si substantia Angeli haberet munus spe-
ciei, esset immediatè operativa; cum species sit princi-
pium effectivum intellectionis.

R. N. mi. Non enim operatur intelligendo sive
efficit intellectionem substantia Angeli nisi mediante
intellectu, sed tantum in ratione objecti per seipsam
immediatè complet intellectum determinatque ad sui-
ipsius intellectionem, unde substantia Angeli tantum
in ratione intelligibilis influit immediatè in intellectionem,
in ratione verò efficientis mediatè & radicaliter
tanquam subjectum potentix intellectivæ, à quâ im-
mediatè elicitor intellectio, à substantiâ vero Angeli
mediatè tanquam à principio radicali, à quo potentia
intellectiva dimanat.

Obj. 3. Licet substantia Angeli sit unita proprio in-
tellectui per modum subjecti sustentantis ipsum, non
tamen per modum objecti actuantis & determinantis
intellectum: ad hoc enim requireretur, ut Angeli sub-
stantia velut reflueret in intellectum, eique superveni-
ret in genere causæ formalis.

R. Negando assumpt. ejusque probat. Quia hoc
ipso, quod intellectus Angeli conjungatur substantiæ
suz ut subjecto, substantia etiam manet illi sufficienter
unita tanquam objectum absque novâ unitione vel in-
formatione; quia, cum substantia Angeli ratione suæ spi-
ritualitatis sit intellectiva & intelligibilis, intellectus
procedens à substantiâ non tantum proximè est intelle-
ctivus sed etiam determinatus ad tale objectum.

Obj. 4. Intellectus noster dimanat ab animâ tan-
quam à subjecto sibi intimè unito, & tamen ut in-
tellectus substantiam animæ intelligat, indiget spe-
cie; ergo quod intellectus Angeli dimanat ab ejus

substantia, non probat intellectum non indigere specie intelligibili.

R. N. consequentiam: Ideò enim intellectus humanus non intelligit etiam sine specie superadditâ suam substantiam, cui intimè unitur: quia in hoc statu dependet à cognitione rerum sensibilium, ad quas debet se convertere pro hoc statu, in statu autem separationis substantiam suam per seipsam cognoscit.

Obj. 5. Saltem ex ratione conclusionis sequitur unum Angelum posse alium intelligere absque specie impressâ: nam unus Angelus alteri est præsens & indistans ab Angelo cognoscente, & etiam sat sufficienterque immaterialis.

R. Distinguendo probat. Unus Angelus alteri est præsens præsentia spatii Con. Præsentia intentionali N. Præsentia & indistans unius Angeli cum alio secundum spatium non est satis intima, ut per eam Angelus cognitus fœcundet intellectum cognoscentis: quia ad hoc requiritur transformatio objecti & potentia cognoscentis.

DICO 2. *Quia imago Dei est in ipsâ naturâ Angeli impressa, per suam essentiam Angelus Deum cognoscit, in quantum est similitudo Dei, S. Th. hic Q. 53. a. 3. O.*

Explicatur & probatur: Deum non quidem ut est in se trinus, & unus sed ut est Author naturæ cognoscit Angelus per suam essentiam: quia per effectus cognoscitur causa, ita quidem, ut, quo effectus est perfectior, eò causa perfectius cognoscatur; sed Angelus est admodum perfectus effectus Dei: cum sit signaculum similitudinis divinæ, ergo Angelus intuendo se contemplatur in semetipso relucentem divinitatem, ad cuius imaginem factus est; nec propterea cognitio illa est reflexa: quia Angelus Deum cognoscit in se tanquam in imagine; idem autem est motus in imaginem & il-

lud

DE COGN. PROD. CUST. & LOCUT. ANG. 389
lud, cuius est imago, unde videndo se directè ferri po-
test in Deum, quem repræsentat.

Ex dictis colliges : Angelos per suam essentiam cog-
noscere suas proprietates, operationes & accidentia :
quia cognitio perfecta & comprehensiva Angeli requi-
rit speciem perfectam & comprehensivam, quæ re-
præsentet effectus in causâ, sed Angelus per suam essen-
tiam comprehensivè cognoscit seipsum, ergo ipsa essen-
tia repræsentat etiam omnes effectus qui in essentia radi-
cantur vel continentur ; sed ejusmodi effectus sunt
proprietates Angeli, quæ ab essentiâ dimanant, ope-
rationes, quarum essentia est radicale principium,
accidentia quoque connaturaliter debita veluti species
infusæ.

Q U Æ S T I O II.

Unde Angelus accipiat species rerum?

DICO I. *Species, per quas Angeli intelligunt, non
sunt à rebus acceptæ, sed eis connaturales S. Th.
hic Q. 55. a. 2. O.*

Prima Pars probatur : si Angeli acciperent speciem
ab objecto, id fieret, vel quia ipse intellectus Angelicus
speciem produceret & abstraheret ab objectis, ut de
facto fit in homine per intellectum agentem, sed hoc
non : quia quod in intellectu hominis prius à Phantaf-
matibus abstrahantur species, est quia intellectus huma-
nus per præviam cognitionem sensibilem determina-
tur, ut hujus potius quam istius objecti speciem à Phan-
tasmate abstrahat, hoc autem in Angelis locum non
habet ; vel intellectus Angelicus reciperet speciem ab
objecto ex hoc, quod objectum in Angeli intellectu
species produceret, uti de facto objecta sensibilia mit-
tunt sui speciem in sensum ; sed hoc etiam non : quia
objectum cognitum est vel materiale vel spirituale : ma-
teriale non potest producere speciem spiritualement, qua-

lem requirit intellectus angelicus ; si verò sit objectum spirituale ; illud etiam operari non potest in intellectum Angeli : operari enim in substantiam & intellectum Angeli illi soli competit , qui intrà ejus terminos illabitur suâque virtute creativâ conservat , quod est solus Deus : nam potentia sensitiva & materialis, sicut ab agente materiali fuit producta , sic etiam subest activitati objecti materialis & sensibilis , adeoque per educationem specierum sensibilibus ab eo immutari potest , at intellectus spiritualis Angeli , sicut conservatur per actionem creativam Dei , ità à nullo extrinseco agente, quam Deo, se patitur immutari.

Secunda Pars probatur : quia perfectio Angeli exigit habere species infusas : intellectus enim divinus, quia est supremus, non per species advenientes sed per propriam substantiam omnia intelligit , intellectus autem humanus, quia infimus est, est de se in purâ potentiâ & quasi Tabula rasa capax omnium specierum, quibus ab initio nudus est, Angelus verò medius inter utrumque sicut Dei puritatem non habet, ità nec habet hominis nuditatem, sed habet rerum omnium species distinctas quidem, sed congenitas ; cujus ratio ulterior est : quod anima, quia est forma corporis, intelligibilem suam perfectionem consequitur ministerio sensuum corporeorum, Angelus autem quia est forma completa nullum dicens respectum ad corpus, à rebus corporeis mutuare species non indiget, sed habet à Deo infusas, quæ tamen species non sunt supernaturales, quia dantur ad exigentiam naturalem intellectûs, sicut anima ad exigentiam materiæ præparatæ infusa non dicitur nec est supernaturalis ; sed potius illæ species infusæ sunt connaturales Angelo, non quia ab essentiâ Angeli fluunt velut proprietates, sed quia à Deo infunduntur juxtâ intrinsecam exigentiam naturæ Angelicæ, quæ propter suam summam perfectionem pe-

tit,

DE COGN. PROD. CUST. & LOCUT. ANG. 391
tit, ut intellectivæ potentiaë capacitas ab initio crea-
tionis sit per formas intelligibiles simul expleta & in
actu primo completa.

Obj. 1. Est perfectio, quod noster intellectus pos-
sit species à rebus intellectis accipere; ergo cum intel-
lectus Angelicus sit perfectior nostro, illi etiam hæc
perfectio non erit neganda.

R. Distinguendo ant. accipere species à rebus est
perfectio simpliciter N. secundum quid Con. quod
enim intellectus noster à rebus species mutuatur & ho-
mo sit præditus intellectu agente ac virtute discursivâ
non est perfectio simpliciter simplex, sed secundum
quid supponens imperfectionem puræ potentiaë respec-
tu objectorum.

Obj. 2. Est perfectio rei materialis, quod speciem
possit mittere in sensum; ergo hæc perfectio non erit
neganda rei spirituali, quod speciem sui possit mittere
in intellectum.

R. Iterum esse perfectionem secundum quid, quod,
quando res non est per se intelligibilis; fiat præsens
per speciem sui vicariam. Unde lux, quæ est omnium
visibilium objectum perfectissimum, non immittit
speciem in oculum; Deus qui est omnium intelligibi-
lium exemplar, immediatè absque ullâ specie videtur.
Quare perfectio Angeli non exigit, ut sit emissiva
speciei, sed quod speciebus rerum omnium sit ador-
nata.

Obj. 3. Ex his sequeretur Angelum habere species
infinitas: cum ejus cognitio versetur circa objecta ferè
infinita.

R. N. seq. quia plura objecta Angelo per unam
speciem repræsentantur v. g. Omnia individua Leonis
per unam speciem repræsentativam Leonis. De
quo

DICO 2. *Quantò Angelus fuerit superior, tantò*

per pauciores species universitatem intelligibilium apprehendere poterit. S. Th. hic Q. 55. a. 3. O.

Explicatur & probatur : Imprimis Angelus cognoscit per species universales: substantia intellectualis eò perfectiori modo intelligit, quò est perfectior; sed Angelus est substantia spiritualis perfectior substantiâ hominis, ergo perfectiori modo intelligit quam homo; quia igitur Angelus est medius inter Deum & hominem, quorum ille omnia cognoscit per unam speciem suam videl. essentiam, iste verò per species plures à rebus acceptas, Angelus quidem intelligit per plures species, & in hoc differt à Deo, universales tamen in repræsentando à Deo infusas à divina essentia derivatas & non à rebus acceptas, & hinc species quibus intelligit, sunt nobiliores speciebus intellectus humani.

Deinde quo perfectior est Angelus, eo universaliores habet species: cum enim universalitas speciei sit annexa perfectioni intellectus Angelici, major perfectio requirit majorem universalitatem, & quantò Angelus est perfectior, tantò est similior & propinquior actui puro ac proinde tantò plus participat de perfectione & modo cognoscendi intellectus divini, in quo autem consistat hæc specierum Angelicarum universalitas, difficile est explicare, communiter specierum Angelicarum universalitas in hoc ponitur: quod plures naturas specificas repræsentet vel aliquam naturam genericam, in quâ secundariò naturæ specificæ repræsententur, at tunc vix explicari potest, cum plures sint Angeli quam species rerum inferiorum in universo, quare non deveniatur ad unum Angelum superiorem infra supremum, qui omnes rerum inferiorum naturas specificas in unâ specie cognoscat, aut quare non plures Angeli inferiores æquales habeant in repræsentando species; ad quam difficultatem evadendam aliqui Thomista

mixtæ specierum Angelicarum universalitatem ità explicant, quod eò species sint universaliores non tantum quò plures res sub unâ ratione repræsentant, sed etiam quò plures in eâdem re rationes sive habitudines exhibent intellectui Angelico, ità ut uni Angelo plures hujusmodi habitudines vel rationes per pauciores alteri per plures species repræsententur: ut idem animal, idem homo, eadem domus quatenus dicit habitudinem & rationem multiplicem à superiore Angelo per unam ab inferiore per plures species cognoscatur ac ità universalitas specierum Angelicarum, quas juxtà S. Th. hic Q 55. a. 2. O. Angeli per intelligibilem influxum à Deo acceperunt simul cum intellectuali naturâ, quæque proinde sunt participationes divinæ essentiæ ut omnes omnium rerum rationes repræsentantis, consistat non solum in eo, quod per eandem speciem repræsententur plures res sed etiam plures rationes ejusdem rei quæ explicatio rei aliàs obscuræ & omninò incertæ fundatur in S. Th. Q. 8. de verit. a. 10. ad 2. ubi ita: *Dicuntur esse formæ magis universales quantum ad cognitionem, non quia plurium rerum cognitionem causent, sed quia per pauciores formas ad eadem cognoscenda superior intellectus perficitur, & etiam ad perfectius cognoscendum, utpote si superior Angelus per unam formam animalis omnes species animalium cognoscat, inferior autem non nisi per multas species, & præter hoc superior Angelus plures rationes intelligibiles ex eisdem rebus cognoscit.* Ex quâ explanatione responderi facile potest si quæratur: an si Deus novum Angelum crearet. is per universalio-rem speciem cognosceret, quam de facto cognoscat supremus Angelus? videlicet quod vel in illâ sententiâ, quæ ponit universalitatem specierum in repræsentatione plurium rerum, in tali casu illi, qui de facto est supremus Angelus, & cognoscit omnia per unam speciem,

superadderetur alia species quâ cognosceret Angelum superiorē de novo productum, cum Angelus de novo productus cognosceret omnia creata à se distincta per unam speciem; aut juxtâ explicationem jam datam quod plures rationes & habitudines Angelus de novo productus per pauciores species in rebus cognosceret, quas inferior per plures species cognosceret.

Q. 1. An Angelus semper intelligat actu multa?

R. Affirmativè, probatur: omnis substantia vivens semper actu habet aliquâ operationem ex naturâ suâ; sic animalia semper nutriuntur licet non semper sentiant; atqui substantiæ spirituales separatae vivunt vitâ intellectuali; ergo ex naturâ suâ sunt semper actu intelligentes, ideoque Angeli semper cognoscunt suam substantiam: nulli enim objecto connaturaliùs unitur Angelicus intellectus, & quia essentiam suam comprehendunt, vident dependentiam, quam habent à Deo, quem proinde semper cognoscunt, cognoscunt etiam semper actu ea, quæ pertinent ad suum statum & officium, ut Angeli custodes semper attendunt suis clientibus.

Q. 2. An Angelus cognoscere possit plura ut plura?

R. Sæpius Solet negativè: vel enim illa cognosceret eandem cognitione, hoc non: quia tunc non cognoscuntur ut plura, sed ut in eadem cognitione coordinantur; vel cognosceret per plures actus, & hoc non: quia implicat eandem potentiam ultimò terminari pluribus actualitatibus ultimis non subordinatis; nulla tamen est implicantia, quod Angelus habeat simul plures cognitiones subordinatas de objectis diversi ordinis inter se coordinatis, ita de facto intelligit Deum per visionem beatam, se per suam substantiam, alia à se per species superadditas.

Q. 3. An Angelus omnia entia naturalia comprehendat?

R. Affirmativè, probatur: illa cognitio est comprehensiva alicujus objecti, quæ ipsum cognoscit, quantum cognoscibile est, ità ut nihil sit in tali objecto vel formaliter vel eminenter contentum, quod non attingatur per talem cognitionem, tunc enim est perfectissima adæquatio inter cognitionem & rem cognitam; atqui Angeli attingunt omnia entia naturalia, quantum sunt cognoscibilia, ità ut nihil sit in ipsis vel formaliter vel eminenter contentum, quod non penetrant; quia quælibet facultas potest comprehendere objectum suum proportionatum: hoc ipso enim, quod sit proportionatum, continetur intrà Sphæram activitatis ejus, modo potentia sit integra & non infirma; quidquid autem ad ordinem naturalem pertinet, est objectum proportionatum intellectûs Angelici. Hæc quidem nullam difficultatem habent in objectis materialibus, sed difficultas est in substantiis spiritualibus Angelo cognoscente perfectioribus, an scilicet Angelus inferior possit comprehendere Angelum superiorem?

Pro quo meliùs resolvendo nota: quod comprehensio alia sit intensiva, alia extensiva. Intensiva est, quando objectum cognoscitur tantâ claritate, quantâ potest cognosci, ità ut sit tanta claritas tamque perfectus modus cognitionis in cognoscente, quanta est claritas quamque perfectus modus cognoscibilitatis est in cognito. Extensiva comprehensio est, quando quidem clarè & distinctè cognoscitur, quidquid perfectionis & quidditatis est in cognito, modus tamen cognoscitivitatis non adæquat modum cognoscibilitatis, quo objectum in se & à se cognosci potest. Hoc notato

R. Angelus inferior superiorem comprehendit extensivè: quia ad extensivam comprehensionem sufficit, ut nihil quidditatis sit in re cognitâ, quod lateat cognoscentem; sed hoc modo Angelus inferior potest cognoscere superiorem: habet enim speciem quidditativam,

tivam, quâ simul & Angeli essentiam & omnia, quæ in ipsâ vel formaliter vel eminenter continentur cognoscit, non tamen inferior Angelus superiorem comprehendit intensivè: quia ad intensivam comprehensionem requiritur tam perfecta intellectualitas cognoscentis, quam perfecta est intelligibilitas, sed Angelus inferior non habet tam perfectam intellectualitatem, quam perfectam intelligibilitatem habet Angelus superior: quia tam intellectualitas cognoscentis, quam intelligibilitas objecti cogniti sumitur ab immaterialitate & actualitate; ergo cum Angelus superior sit majoris immaterialitatis quam Angelus inferior, est in Angelo superiore major intelligibilitas, quam in Angelo inferiore intellectualitas.

Q U Æ S T I O III.

Quis status & gratia Angelorum in primâ productione?

DICO I. *Quantum ad... beatitudinem, quam Angelus assequi virtute suæ naturæ potuit, fuit creatus beatus... sed ultimam beatitudinem, quæ facultatem naturæ excedit, Angeli non statim à principio suæ creationis habuerunt. S. Th. hic Q. 62. 2. 1. O.*

Explicatur & probatur 1ma Pars: Omnes Angeli fuerunt creati in beatitudine naturali, quia beatitudo naturalis consistit in cognitione abstractivâ maximè perfectâ, quam de Deo habere potest creatura intellectualis; atqui Angeli à primo creationis suæ instanti juxtâ suæ naturalis capacitatis proportionem habebant de Deo cognitionem perfectissimam teste Prophetâ Ezech. 28. Sub Figura principis Tyri de Angelo Apostata dicente, quod fuerit plenus sapientia ab initio conditionis suæ.

2da Pars explicatur & probatur: Angeli non fuerunt

DE COGN. PROD. CUST. & LOCUT. ANG. 397
runt creati in beatitudine supernaturali, quia beatitudo supernaturalis consistit in visione beata, ex qua resultat necessarius Dei amor, qui nequit consistere cum peccato; Angeli autem ab initio conditionis suæ potuerunt peccare, uti Angeli mali defacto peccaverunt & boni in statu viæ libertatem habuerunt, & meriti sunt beatitudinem supernaturalem, ergo non fuerunt creati in statu supernaturalis beatitudinis.

DICO. 2. *Statim à principio sunt Angeli creati in gratiâ S. Th. hic. Q. 62. A. 3. O.*

Probatur ex illo Ezech. 28. v. 15. *perfectus in viis tuis à die conditionis tuæ, donec inventa est iniquitas in te*, atqui præcipua creaturæ intellectualis perfectio ad finem supernaturalem conditæ est gratia sanctificans; ergo Lucifer cæterique Angeli à primo instanti creationis habuerunt gratiæ perfectionem, donec in illis inveniretur iniquitas.

Congruentia S. Th. qua hanc conclusionem probat, est, quod Deus omnibus rebus in primâ creatione seminales quasdam rationes indiderit, quibus alias res producere possent, gratia autem sanctificans comparatur ad gloriam sicut semen ad fructum. Probabilius autem videtur, quod hæc gratia in eâ proportionem fuerit Angelis distributa, quâ proportionem se invicem in perfectione naturæ excedebant, ita ut Angeli, quo perfectiores essent in naturâ, eò intensiorem reciperent gratiam. Ratio est: quia licet Angelus inferior spectatâ naturâ sit æquè ad gratiam proportionatus secundum potentiam obedientialem, quam Angelus superior, ita ut tota gratiæ inæqualitas etiam inter ipsos Angelos reduci debeat in voluntatem Dei dividens singulis prout vult; quod tamen gratuitò voluerit Angelo perfectiori dare perfectiorem gratiam, colligitur ex S. Dion. lib. de cœl. hierarch, docente: Angelos naturâ

naturâ perfectiores esse propinquiores Deo tum in officio, tum in splendore gratiæ & gloriæ. Denique Angelus ad gratiam in primo creationis suæ instanti acceptam sese disposuit per proprium actum charitatis. Ratio est: quia de lege ordinariâ nulli adulto viatori gratia infunditur sine propriâ liberi arbitrii dispositione & motu; sed Angeli se habent velut viatores adulti, in quibus nulla fuit rationis infantia: ergo gratia fuit illis concessa juxtâ ejusque dispositionem; sed motus liberi arbitrii proximè disponens ad gratiam non potest alius esse quam actus charitatis, qui licet in genere causæ efficientis procedat ab ipsa gratia, attamen in genere causæ materialis est prior gratia & ad illam disponit. Ex his

Sequitur; Angelos in via habuisse Fidem Spem & Charitatem: quia istæ virtutes sicut etiam morales infusæ nec non dona Spiritus Sancti pro statu saltem viæ, imò exceptâ virtute Fidei & Spei etiam pro statu patriæ habent connaturalem connexionem cum gratiâ, unde asserendum, quod Angeli viatores per fidem infusam cognoverint *Mysterium SS. Trinitatis & incarnationis quoad substantiam*, licet ipsos latuerint circumstantiæ temporis, loci, in quibus mandandum erat executioni, ut in terminis docet S. Th. hic Q. 57. A. 5. ad 3. *quidquid Propheta cognoverunt de mysterio gratia per revelationem divinam, multò excellentius est Angelis revelatum.*

Obj. Si Angelus in primo instanti suæ creationis elicisset actum charitatis, non potuisset in secundo instanti peccare: quia voluntas Angeli est immutabilis, itâ, ut quod semel elegit, non possit respuere; ergo si Deum in primo instanti dilexerit, adhuc diliget.

R. Distinguendo probat. sequentiæ : Angelus, quod semel ex perfecta deliberatione & propria applicatione elegit, non potest respuere Con. quod ex imperfecta deliberatione & extrinsecâ applicatione vel Dei speciali motione elegit, non potest respuere N. in primo instanti speciali motione à Deo applicabatur voluntas Angeli, in secundo autem instanti semetipsum movit ex perfecta deliberatione.

QUÆSTIO. IV.

An & quomodo Angeli loquuntur, illuminant, custodiunt?

Suppono : Angelos inter se loqui. Ità colligitur ex illo Is. 6. v. 3. *Seraphim clamabant alter ad alterum & dicebant : Sanctus Sanctus &c.* & S. Judas in sua epist. canon. refert disputationem Angeli apostatæ cum Michaeli Archangelo. Et ratio est: quia mutuam communicationem, quæ fit per expressionem conceptuum, exigit commercium vitæ socialis, quod perfectius est in Angelis quam in hominibus, sed difficultas est, quomodo id fiat. De quo

DICO. *Ex hoc, quod conceptus mentis angelicæ ordinatur ad manifestandum alteri per voluntatem ipsius Angeli, conceptus mentis unius Angeli innotescit alteri & sic loquitur unus Angelus alteri S. D. hic Q. 107. A. 1. O.*

Probatur : loqui nihil est aliud, quam conceptum mentis internum exterius manifestare ; atqui per hoc quod Angelus ordinet conceptum suum ad alterum, eo ipso alteri eundem manifestat : per hoc enim sufficienter manifestatur conceptus alteri, per quod excluduntur obstacula impediencia talem manifestationem ; sed positâ tali ordinatione cessant omnia obstacula, quibus impeditur manifesta-

tio

tio conceptus : in nobis enim unus alterius concep-
 tum videre vel intelligere non potest Primò ex pro-
 pria voluntate, quæ non vult, ut suus conceptus
 alteri manifestetur, Secundò quia homo cognoscit
 dependenter à sensibus, unde, etiamsi voluntas
 ordinet conceptum mentis ad manifestandum alteri,
 non tamen statim cognoscitur ab altero, sed oportet
 aliquid sensibile adhibere, hoc autem obstacu-
 lum non habet Angelus, & ideo, quam citò vult
 manifestare conceptum suum, statim alter Angelus
 cognoscit illum, sicut enim Angelus per species cog-
 noscit præsentia, quæ non cognoscebat dum adhuc
 erant futura, positâ solâ conditione præsentia, ita
 etiam mentis cogitationes positâ solâ conditione di-
 rectionis attingit, quâ stante mentis conceptus per-
 tinet ad ordinem universi & cessat jus, quod habet
 Angelus ad secreta cordis. In hoc modo explicandi
 locutiones Angelorum salvantur omnes conditiones
 locutionis, quarum prima est : quod debeat esse
 aliquid pandens internum cordis secretum : nisi
 enim exterius, quod internum est, manifestetur,
 semper manebit occultum, & hoc est directio illa
 manifestativa : quia per hujusmodi ordinationem
 ponitur internus conceptus intrâ spheram cognos-
 cibilitatis Angeli, cui dirigitur & intrâ latitudinem
 rerum pertinentium ad ipsum, & jus, quod habet
 Angelus in conceptus suos, transfundit & transfert in
 alterum. Secunda est : quod debeat excitari audi-
 ens, ut loquenti attendat : ad hoc enim tendit lo-
 cutio, ut communicetur alteri cognitio, quæ sive
 vel non attento non communicatur ; per illam au-
 tem directionem conceptus ad alterum Angelum ex-
 citatur audiens ad auscultandum : quia tunc species
 innatæ Angeli, ad quem dirigitur conceptus, con-
 ceptum

ceptum illum explicitè repræsentant, sicut exhibent individua positâ conditione præsentia, quæ seclusâ præsentia non repræsentarent, non per mutationem ipsius speciei repræsentantis, ut probabiliùs dicendum videtur, sed per mutationem objecti repræsentati, quod est repræsentabile, si pertineat ad univèrsum & non est repræsentabile, si non pertineat, hoc ipso ergo quo Gabriel ordinat conceptum suum ad Raphaellem, tunc excitatur mens Raphaelis, ad quem conceptus ille incipit pertinere. Et dato, quod Angelus non teneatur attendere ad omnia præsentia, exigit tamen naturalis perfectio Angeli, ut ad se hic & nunc pertinentia statim intelligat, & ad illam attentionem statim divina providentia concurrat connaturaliter, sicut enim Deus sibi quodammodo legem imposuit, ut introductâ ultimâ dispositione in materia creet & infundat animam rationalem, sic constituit, ut Angelo conceptum suum ordinante alter attendat, ut in republica sit perfecta politia. Tertia est, quod exigit locutio ut possit fieri uni præ alio, tolleretur enim omne commercium, si loquens uni teneretur omnibus sua privata cogitata exponere, quod etiam hic salvatur, dirigit Angelus liberè conceptus suos & consequenter, ad quem Angelus vult, eos ordinat, qui consequenter illis erunt occulti ad quos non diriguntur. Demum ex hac locutionis angelicæ explicatione patet, quomodo Angeli mali possint mentiri, sicut de facto sæpe mentitur Dæmon, qui fuit mendax ab initio, potest enim Angelus conceptus duos formare, unum, quo exprimat veros suos affectus, alium, quo explicat aliter ac sentit, si primum non dirigat, sed apud se retineat, secundum autem conceptum ad alium ordinet, erit mendacium, potest etiam mentiri dicendo se velle

aliquid, quod non vult, vel affirmando se habuisse in mente, quod non habuit.

Obj. Ipsa ordinatio conceptus ad alterum est etiam actus internus & consequenter occultus; ergo per illam ordinationem non manifestabitur secretum.

R. Illam ordinationem esse quidem formaliter internam immanentem & occultam, sed virtualiter transeuntem & externam: quia tollit impedimentum morale, quo occultatur conceptus, qui per illam incipit pertinere ad Angelum, ad quem sermo dirigitur, nec amplius est sub jure & dominio dirigentis.

DICO. 2. *Unus Angelus dicitur illuminare alium, in quantum ei manifestat veritatem, quam ipse cognoscit.* S. Th. hic. Q. 106. A. 1. O.

Explicatur: cum omne quod manifestat intellectui veritatem, lumen dicatur, Angeli superiores ita veritates inferioribus proponentes ut ab eisdem modo sibi proprio cognosci possint, dicuntur illos illuminare, cujus illuminationis testimonia tum ex sacra Scriptura tum ex SS. PP. adducuntur. ut Ps. 23. inducuntur interrogantes Angeli inferiores: *quis est iste rex gloria & instruentes superiores: Dominus fortis & potens Dominus potens in praelio, Dominus virtutum ipse est Rex gloria: Is. 63. interrogantibus: quis est iste, qui venit de Edom? &c.* Respondetur: *iste formosus in stolâ suâ gradiens in multitudine fortitudinis suæ & S. Th. A. cit. in arg.* sed contra adducit S. Dionysium cap. 8. de celest. hierarchia dicentem: quod Angeli secundæ hierarchiæ purgantur & illuminantur & perficiuntur per Angelos primæ hierarchiæ. Fit autem hæc illuminatio non de ipsa essentia divina, quia omnes Angeli eandem immediatè vident, sed de ipsis creaturis actualibus vel possibilibus in essentia divi-

DE COGN. PROD. CUST. & LOCUT. ANG. 403
na à superiore visis, quas inferior non videt, deinde
de mysteriis gratiæ perfectiori modo cognitis à supe-
rioribus Angelis, denique de rebus naturalibus, quas
perfectius cognoscunt superiores quam inferiores.
Videntur tales illuminationes duraturæ, quamdiu
erit status Ecclesiæ in terra militantis, ad cuius salutem
promovendam ordinatæ sunt. Sed quomodo hæc
illuminatio fiat, difficile est explicatu, melior videtur
modus explicandi: quod illuminet Angelus supe-
rior inferiorem proponendo ipsi objecta à se modo
sublimiori cognita proportionatè ad species, quibus
Angelus inferior intelligit ac ea quæ superior per
pauciores species intelligit in multos conceptus di-
visa ad inferiorem Angelum dirigendo. Ità videtur
sensisse S. Th. A. cit. ubi ità: *Superior Angelus*
veritatem, quam universaliter accepit, quodammo-
do distinguit, ut ab inferiori capi possit, & sic eam
cognoscendam illi proponit, sicut etiam apud nos Docto-
res, quod in summâ capiunt, multipliciter disting-
nunt, providentes capacitati aliorum. & Q. 9. de
verit. A. 5. O. Superior Angelus habet cognitionem
de rebus per formas magis universales. Unde inferior
Angelus non est proportionatus ad accipiendam cognitio-
nem à superiori Angelo: nisi superior Angelus cognitio-
nem suam quodammodo dividat & distinguat, concipi-
endo in se illud, de quo vult illuminare, per modum
talem, quo fit comprehensibile ab inferiori Angelo &
talem conceptum suum alteri Angelo manifestando il-
lum illuminat & in hoc sensu videtur accipiendus
S. Th. dum alias dicit Angelum superiorem lumen
suum lumini inferioris unire, videlicet veritatem à
se cognitam secundum inferioris capacitatem eidem
proponendo.

DICO. 3. *Singulis hominibus singuli Angeli ad custe-*
diam deputantur S. Th. hic. Q. 113. A. 2. O.

Probatur 1. hominibus esse deputatos Angelos ad custodiam ex illo Gen. 48. v. 16. *Angelus qui eruit me de cunctis malis.* Jud. 13. v. 20. *vivit ipse Dominus, quoniam custodivit me Angelus eius & hinc euntem, & ibi commorantem, & inde huc revertentem* Ps. 33. v. 8. *Immittet Angelus Domini in circuitu timentium eum & eripiet eos* Ps. 90. v. 11. *Angelus suis mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis.*

2. Singulis singulos custodes esse potissimum evincitur ex illo Matth. 18. v. 10. *Angeli eorum in calis semper vident faciem Patris mei, qui in calis est, ratio congruentiæ in utroque est: quia Deus gubernat inferiora per superiora; ergo naturam humanam dirigit & perducit in finem suum per naturam superiorem videlicet angelicam, & quia Angelorum numerus excedit numerum hominum conveniens fuit cuilibet homini singularem Angelum custodem deputari, incipit autem hæc Angelorum custodia à nativitate hominis, à quo tempore arcent Dæmones, ne quantum possunt & volunt noceant, avertunt pericula ex iisque eripiunt, & durat usque ad finem vitæ, quia tamdiu homo est in viâ & per mortem incipit esse in termino, in ordine ad quem in prædestinatis efficaciter in reprobis inefficaciter ordinatur Angelorum custodia, juxta illud Apost. Heb. 1. v. 14. *nonne omnes sunt administratorii Spiritus, in ministerium missi propter eos, qui hereditatem capient salutis.**

3. Præter singularium hominum custodes, qui ex infimo Angelorum ordine sunt, cuilibet regno, Provinciæ & forte Civitati ex Archangelorum vel Principatum ordine custodes deputati sunt, ut probatur ex illo Josue 5. ubi Angelus Josue apparens ait: *sum Princeps exercitus Domini utique*

DE COGN. PROD. CUST. & LOCUT. ANG. 409
que Israëlitarum custos. Dan. 10. *Princeps regni
Persarum restitit mihi viginti & uno diebus & ecce
Mihael unus de Principibus primis &c.* quem locum
communiter SS. PP. exponunt de custode populi
Israëlitici agente de populo Israëlitico liberando &
de custode Regni Persarum pro bono illius regni lon-
giorem Israëlitarum remansionem urgente.

DISPUTATIO XXV.

De peccato Angelorum & statu Demonum.

QUÆSTIO I.

*An Angelus vel creatura aliqua sit vel esse possit
impeccabilis ex naturâ suâ ?*

DICO. *Tam Angelus quam quacunque creatura
rationalis, si in suâ naturâ consideretur, potest
peccare S. Th. hic. Q. 63. A. 1. O.*

Probatur : præterquam enim, quod de facto
nulla creatura sit condita, quæ sit simpliciter impec-
cabilis, siquidem non tantum de peccato hominum
sed etiam Angelorum dicitur Job 4. *ecce, qui ser-
viunt ei, non sunt stabiles & in Angelis suis reperit pra-
vitatem.* Implicat creatura pura, quæ sit intrinsecè
impeccabilis, cujus ratio fundamentalis est : omnis
voluntas potest declinare à rectitudine sui actus &
consequenter peccare, quæ non est sua regula, il-
le enim actus est indeclinabiliter rectus, cujus regu-
la est ipsa virtus agendi, ut, si manus Artificis esset
regula incisionis, nunquam posset Artifex nisi rectè
scindere, si vero rectitudo incisionis dependeat ab
alia regula, poterit contingere, incisionem esse
obliquam & non rectam ; atqui nec voluntas ange-
lica nec ulla creata vel creabilis est sua regula, sed
regulatur à voluntate divina, cujus legi ac imperio
subdita est, non indefectibiliter, quia voluntas crea-